

Kinh tế tuần hoàn: Đòn bẩy mới cho sản xuất công nghiệp Việt Nam

08:09 21/04/2026

Trong bối cảnh tài nguyên ngày càng khan hiếm, áp lực giảm phát thải gia tăng và các thị trường xuất khẩu siết chặt tiêu chuẩn môi trường, kinh tế tuần hoàn đang trở thành hướng đi chiến lược của nhiều quốc gia. Với Việt Nam, đây không chỉ là giải pháp môi trường mà còn là động lực tăng trưởng mới, đặc biệt trong lĩnh vực sản xuất công nghiệp.

Khác với mô hình kinh tế tuyến tính truyền thống “khai thác - sản xuất - tiêu dùng - thải bỏ”, kinh tế tuần hoàn hướng tới kéo dài vòng đời sản phẩm, tái sử dụng nguyên liệu, tái chế chất thải và tối ưu tài nguyên trong toàn bộ chuỗi sản xuất. Điều này giúp doanh nghiệp giảm chi phí đầu vào, nâng cao hiệu quả sử dụng năng lượng và tăng sức cạnh tranh trong dài hạn.

Những năm gần đây, chủ trương phát triển kinh tế tuần hoàn đã được Việt Nam từng bước thể chế hóa thông qua Luật Bảo vệ môi trường 2020 cùng nhiều chiến lược, chương trình hành động về tăng trưởng xanh, chuyển đổi năng lượng và phát triển bền vững. Đây là nền tảng quan trọng để doanh nghiệp chuyển đổi mô hình sản xuất theo hướng hiện đại hơn.

Kinh tế tuần hoàn không chỉ là giải pháp mà là một xu thế tất yếu để thúc đẩy mô hình kinh tế bền vững

Theo ông Chu Việt Cường, Giám đốc Trung tâm Hỗ trợ phát triển công nghiệp (Cục Công nghiệp - Bộ Công Thương), việc ban hành các chính sách mới cho thấy tư duy quản lý đã thay đổi căn bản: từ xử lý ô nhiễm sau sản xuất sang kiểm soát toàn bộ vòng đời sản phẩm, từ khai thác nguyên liệu đến tiêu dùng và tái chế.

Điều này đồng nghĩa kinh tế tuần hoàn không còn là câu chuyện riêng của ngành môi trường mà đã trở thành chiến lược liên ngành, liên quan đến công nghiệp, thương mại, đầu tư, tài chính và đổi mới sáng tạo.

Trên thực tế, nhiều doanh nghiệp lớn đã bắt đầu tham gia cuộc chuyển dịch này. Một số tập đoàn phát triển mô hình khu công nghiệp xanh, sử dụng năng lượng tái tạo, tái chế nước thải và tận dụng phụ phẩm làm nguyên liệu đầu vào cho chuỗi sản xuất mới. Một số doanh nghiệp khác đầu tư công nghệ xử lý rác phát điện, sản xuất vật liệu tái chế hoặc bao bì thân thiện môi trường.

Tuy nhiên, phần lớn doanh nghiệp Việt Nam vẫn đang ở giai đoạn đầu của quá trình chuyển đổi. Không ít đơn vị mới chỉ thực hiện các giải pháp tiết kiệm năng lượng hoặc giảm phát thải trong nội bộ, trong khi liên kết giữa các doanh nghiệp để hình thành chuỗi tuần hoàn khép kín còn hạn chế.

Theo ông Phạm Văn Quân, Phó Cục trưởng Cục Công nghiệp (Bộ Công Thương), chuyển đổi sang kinh tế tuần hoàn là bài toán phức tạp với nhiều doanh nghiệp

do chi phí đầu tư ban đầu lớn, thiếu nhân lực chất lượng cao, khó lựa chọn công nghệ phù hợp và còn lúng túng trong tiếp cận chính sách hỗ trợ.

Đây cũng là lý do vai trò kiến tạo của Nhà nước được xem là yếu tố then chốt. Nếu không có cơ chế tín dụng xanh, ưu đãi thuế, hướng dẫn tiêu chuẩn kỹ thuật và hỗ trợ đổi mới công nghệ, nhiều doanh nghiệp nhỏ và vừa sẽ khó tham gia vào quá trình chuyển đổi.

Giới chuyên gia nhận định, giai đoạn 2025-2030 sẽ là thời điểm quan trọng để ngành công nghiệp Việt Nam chuyển từ mô hình tăng trưởng dựa trên khai thác tài nguyên và lao động giá rẻ sang mô hình dựa trên công nghệ, hiệu quả và bền vững.

Kinh tế tuần hoàn là xu thế không thể đảo ngược. Công nghệ số sẽ là động lực cốt lõi giúp doanh nghiệp quản lý nguyên vật liệu, tối ưu sản xuất và xây dựng chuỗi cung ứng thông minh.

Từ kinh nghiệm quốc tế, Liên minh châu Âu thường dẫn dắt bằng thể chế; Trung Quốc dựa vào điều hành mạnh của Nhà nước; trong khi nhiều tập đoàn toàn cầu thúc đẩy tuần hoàn bằng đổi mới quản trị và công nghệ. Việt Nam có thể lựa chọn mô hình kết hợp cả ba hướng tiếp cận này để phù hợp điều kiện thực tiễn.

Để tạo bước đột phá, các chuyên gia cho rằng, cần tập trung vào ba trụ cột chính. Thứ nhất là hoàn thiện thể chế, tiêu chuẩn và quy định về tái chế, phát thải, sản xuất xanh. Thứ hai là phát triển công nghệ mới, từ tự động hóa, AI đến vật liệu mới và năng lượng sạch. Thứ ba là xây dựng cơ chế tài chính đủ mạnh để hỗ trợ doanh nghiệp đầu tư dài hạn.

Bên cạnh đó, đào tạo nguồn nhân lực xanh, mở rộng hợp tác quốc tế và nâng cao nhận thức xã hội cũng là những yếu tố không thể thiếu.

Trong bối cảnh cạnh tranh toàn cầu ngày càng gắn với tiêu chuẩn môi trường, doanh nghiệp nào chuyển đổi sớm sẽ có lợi thế lớn trong tham gia chuỗi cung ứng quốc tế. Ngược lại, chậm thay đổi có thể khiến doanh nghiệp mất thị trường ngay cả trên sân nhà.

Kinh tế tuần hoàn vì thế không còn là lựa chọn mang tính khuyến khích, mà đang trở thành điều kiện để sản xuất công nghiệp Việt Nam tăng trưởng nhanh hơn, bền vững hơn và đủ sức cạnh tranh trong giai đoạn mới.

Nam Sơn